

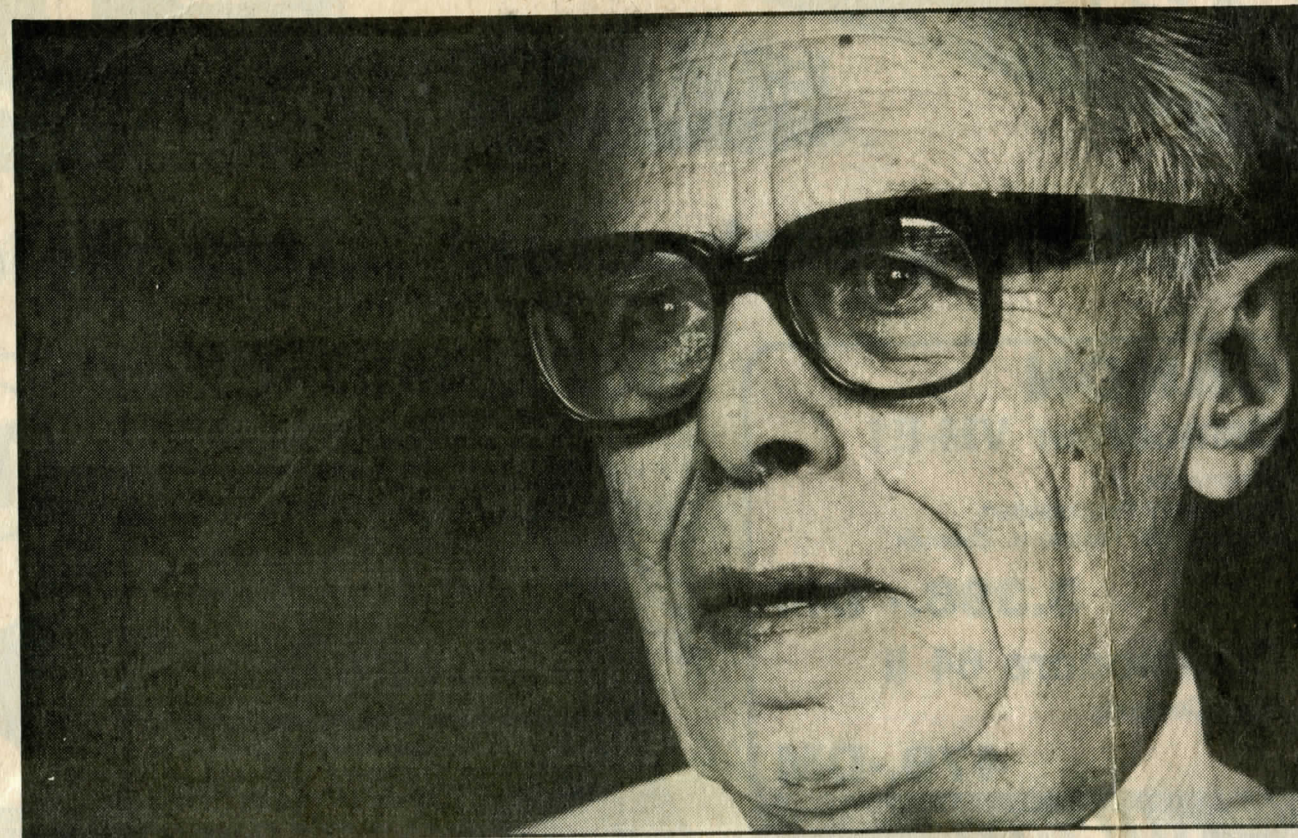
De liefde voor het Gronings vergrijst niet

Mat Ringers

Tot mijn genoegen mag ik constateren dat de liefde voor de Groningse cultuur en de Groningse taal het bij de jongeren in vele gevallen niet hoeft af te leggen tegen het pop-geweld. Er valt gelukkig een toenemend aantal jongeren waar te nemen onder de kerkbezoekers bij een Groninger dienst." Dominee dr. P.J. van Leeuwen formuleert precies. Zijn handbewegingen die zijn stellingen moeten onderstrepen, wijzen op een langdurige ervaring in het aanbrenge van manuele accenten ten behoeve van een groot gehoor. Op 8 september wordt hij tachtig jaar. Van al die jaren staan er ongeveer twintig heel duidelijk in het teken van zijn inspanningen voor de Groninger taal.

Het begon allemaal in 1966. Radio Noord, toen nog RONO, vroeg de hervormde predikant voor een oudejaarsdienst. Een oudejaarsdienst op de radio was al een bijzonderheid. Dat die in de streektaal moest worden gehouden, maakte de gebeurtenis pas echt bijzonder. Van Leeuwen ging, zoals een gehoorzaam predikant past, te rade bij de kerkeraad. „Die waren niet echt geestdriftig." Na afloop van de radiodienst, in de consistoriekamer, waren de geluiden heel anders: „Als het zo gaat, mag het van ons wel elke week," luidde de duidelijk opgeluchte reactie van het eerbiedwaardig college. „Ze waren zeker bang geweest voor veemarktgeschreeuw," zegt de dominee nu.

Van het een kwam het ander. Tegenwoordig is er vrijwel elke week wel een Grunneger deinst ergens in de provincie. Er zijn mensen die door de hele provincie reizen om ze te volgen. De verzoeken tot het houden van een Grunneger dainst

Dominee van Leeuwen is al bijna tachtig jaar gek op de Groningse taal.

kunnen van twee kanten komen. Ze kunnen ontstaan uit de behoefte van een predikant, maar vaker komt de gedachte van de kant van de Commissie veur de Grunneger Dainst onder de bezielende leiding van dominee E.J. Struif. Die streeft er naar minstens eens per maand ergens in Groningen de gewelven te laten resoneren in de streektaal. Allerlei persoonlijke initiatieven hebben die frequentie hoog opgedreven. De verhoogde belangstelling voor de streektaal is, volgens de dominee, vooral te danken aan de inspannin-

gen van de Stichting het Grunneger Bouk.

De liefde voor de geboortegrond, voor de eigen taal en cultuur, wordt aangewakkerd door een verblijf in den vreemde. Zoals elk land waarheen ooit de Nederlandse emigranten trokken, een Hollandse club hebben, zo ontwaakte de belangstelling van van Leeuwen voor zijn taal tijdens zijn studiejaren in Leiden.

„De keus voor Leiden was een voor de hand liggende. Vader had er gestudeerd en die vond dat ik niet

mocht ver-groningsen. Over de landsgrenzen naar Leiden dus, maar daar trad het omgekeerde effect op. Ik ging het Gronings missen. In een tweedehands-boekwinkel vond ik toen een paar Groningse boekjes. In Leiden, moet je je voorstellen. Die waren in heel Winschoten toender-tijd niet te vinden." In 1948 deed de dominee mee aan een prijsvraag, uitgeschreven door het Teylers Godsgeleerden Genootschap. Zijn ingeleverde werkstuk „Verhandelingen rakende een Natuurlijken en Geopenbaarden Godsdienst" won

de eerste prijs. „Het getuigt van een grondige en objectieve studie,” schreef de jury. Behalve een dissertatie die aan dit werk voorafging, was dit het begin van een niet onaanzienlijk oeuvre op het gebied van Groninger taal en cultuur. De meest aangename herinneringen bewaart de dominee zelf aan zijn „Sprokkelholt”, een verzameling van Groningse zegswijzen. Zijn meest recente werk en door hemzelf als „een echt boek,” betiteld is „Geschiedenis van de Groninger Literatuur”. Het volgende manuscript ligt al klaar. Het behandelt de reisverhalen van vreemdelingen in het Groninger land. Vanaf de Romeinen die niet erg vleierend schreven over dit land van mist en mest en bijvoorbeeld over de Duise dominee Hoche die heel lang heeft rondgelopen met de gedachte aan opmerkelijk vrije opvattingen van Groningers over de sexuele moraal. In een hotel was hij er getuige van dat een op het oog keurige dame de herbergier toevoegde: „U zorgt vanavond toch wel voor een onderofficier in mijn bed.” Jaren zou het duren voor de rondreizende predikant zou horen dat de dame slechts een beddepan wenste.

Op de vleugel staat een boek met Beethoven's Klavierwerke. De muziek heeft in huize van Leeuwen altijd een belangrijke rol gespeeld. Hij en zijn vrouw („zeg maar op fifty-fifty basis”) zijn de oprichters van de vereniging Lopster Avond Muziek. Sinds de oprichting in 1961 heeft dit genootschap 206 concerten georganiseerd. Van heinde en verre, onlangs nog kwam een jongenskoor uit Birmingham, had men veel belangstelling voor een optreden in de hervormde kerk van Loppersum. „Zoals in zo veel Groninger kerken vormt de uitstekende acoustiek een grote aanbeveling.”